

پولدارها و فقرا در آمد خود را چگونه خرج می‌کنند؟

بررسی میزان درآمد و هزینه خانواده‌ها و جزئیات سبد مصرف دهک‌های اول و دهم

۱۰۴ میلیون و ۲۹۲ هزار تومان بوده است. این موضوع اختلاف ۹۷ میلیون و ۱۵۴ هزار تومانی را در هزینه پایین‌ترین طبقه و بالاترین طبقه طی یک سال نشان می‌دهد.

روایت بانک مرکزی از درآمد و هزینه

آمارهای رسمی از میزان درآمد و هزینه خانوار نشان می‌دهد که در سال ۹۳ متوسط هزینه خانوار شهری بیشتر از متوسط درآمد آن بوده است. طبق گزارش بانک مرکزی هزینه سالانه یک خانوار شهری سال گذشته ۳۲ میلیون و ۸۷۶ هزار تومان و درآمد سالانه آن ۳۱ میلیون و ۳۸۲ هزار تومان بود. بر این اساس درآمد خانوار ایرانی به طور متوسط نسبت به سال ۱۳۹۲ معادل ۱۳,۳ درصد افزایش داشته و هزینه‌های آن نسبت به سال ۹۲ معادل ۱۵,۶ درصد رشد کرده است. خانوار شهری به طور متوسط از کل مبلغ هزینه خود ۲۴,۶ درصد را برای خوراکی و آشامیدنی صرف کرده است. بر اساس نتایج این بررسی از کل هزینه خانوار، ۰,۴ درصد به دخانیات اختصاص داشته که در مقایسه با سال ۱۳۹۲ حدود ۱,۴ درصد کاهش داشته است. ۴,۶ درصد هزینه، صرف تأمین هزینه پوشاک و کفش شده که نسبت به سال ماقبل ۱۵,۹ درصد افزایش داشته است. طبق اعلام بانک مرکزی ۳۳,۴ درصد

محمد عدلی

بحران تقاضا در اقتصاد ایران، به عنوان پدیده‌ای جدید مورد توجه اقتصاددانان قرار گرفته است. آن طور که سعید لیلانز، کارشناس اقتصاد و تاریخ برآورد کرده است، طی ۷۰ سال گذشته که تاریخ اقتصاد ایران مکتوب شده، رکود اقتصادی که ناشی از بحران تقاضا باشد، سابقه نداشته است. او معتقد است که فروپاشی قدرت خرید طبقه متوسط و پایین‌تر از متوسط در سال‌های ۸۹ تا ۹۲ ریشه اصلی این بحران تقاضا است. بر این اساس شکافی چشمگیر در میزان درآمد و هزینه خانوار طی این سال‌ها ایجاد شده که ناشی از تورم بالا و همچنین سه برابر شدن نرخ ارز بود و در مقابل میزان افزایش دستمزدها در طبقه متوسط و پایین‌تر از آن بسیار کمتر از رشد هزینه بوده است. برآورد مرکز آمار و بانک مرکزی از میزان هزینه و درآمد خانوار در دهک‌های مختلف درآمدی نشان می‌دهد که اختلاف زیادی میان دهک‌های بالا و پایین وجود دارد. بر اساس گزارش بانک مرکزی، مجموع هزینه یک خانواده از دهک اول (فقیر) در طول سال ۷ میلیون و ۱۳۸ هزار تومان برآورد شده است. در مقابل مجموع هزینه یک خانواده از دهک دهم (ثروتمند) طی سال ۹۳ معادل

پوشاک و کفش: یک خانواده در این دهک سالانه به طور میانگین ۱۱۴ هزار تومان برای پوشاک و کفش هزینه می‌کند که ۱,۵۹ درصد از کل هزینه‌ها می‌شود.

خوراکی و آشامیدنی: خانواده‌های دهک اول در طول سال ۹۳ معادل ۲ میلیون و ۳۳ هزار تومان برای خوراکی و آشامیدنی هزینه کرده‌اند که این میزان معادل ۲۸,۴ درصد از کل هزینه‌هایشان است.

مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها: این بخش بیشترین سهم را از هزینه خانوار طبقه فقیر دارد. سالانه ۳ میلیون و ۴۲۲ هزار تومان که ۴۷,۹ درصد از کل هزینه‌ها است به مسکن و انرژی اختصاص می‌یابد.

دخانیات: به طور متوسط سالانه ۶۹ هزار و ۹۵۴ تومان برای مصرف دخانیات هزینه می‌کنند که معادل ۰,۹۷ درصد از کل هزینه‌های سال است.

لوازم و خدمات منزل: به طور میانگین سالانه ۱۲۹ هزار تومان برای خرید اثاث منزل هزینه می‌شود که ۰,۱۸ درصد از کل هزینه‌ها است.

پهداشت و درمان: این بخش با سهم ۴,۸ درصدی، ۳۴۹ هزار تومان از هزینه خانوار را سالانه به خود اختصاص می‌دهد.

ارتباطات: این بخش سهم ۲,۷ درصدی از کل هزینه‌ها دارد و مبلغ ۱۹۷ هزار تومان در سال صرف این کار می‌شود.

حمل و نقل: ۲۷۷ هزار تومان سالانه صرف جابه‌جایی و حمل و نقل در یک خانواده فقیر می‌شود که سهم ۳,۸ درصدی از کل هزینه‌ها دارد.

تفریح و امور فرهنگی: تنها ۵۸ هزار تومان در طول سال از سوی یک خانواده دهک اول در این زمینه هزینه می‌شود که سهم ۰,۸ درصدی از کل هزینه‌ها دارد.

تحصیل: در طول سال ۴۴ هزار تومان به طور میانگین هزینه تحصیل در یک خانواده پرداخت می‌شود که سهم ۰,۶ درصدی از کل هزینه‌ها دارد.

کالاها و خدمات متفرقه: ۳۹۴ هزار تومان از هزینه خانوار دهک اول در طول سال برای بخش‌هایی غیر از موارد یادشده هزینه می‌شود که ۵,۵ درصد از کل هزینه‌ها را شامل می‌شود.

رستوران و هتل: سالانه خانوارهای دهک اول به طور میانگین ۴۸ هزار تومان در این زمینه هزینه می‌کنند که سهم ۰,۶ درصدی از کل هزینه‌ها دارد.

دهک اول: فقیر

متوسط تعداد افراد خانواده:

۲/۶۸ نفر

هزینه خانواده در طول سال ۹۳:

۷ میلیون و ۱۳۸ هزار و ۴۸۴ تومان

متوسط هزینه ماهانه:

۵۹۴ هزار و ۸۷۳ تومان

طبق گزارش مرکز آمار ایران در سال ۹۳ متوسط درآمد یک خانوار شهری حدود ۲۴ میلیون تومان و هزینه متوسط آن حدود ۲۳ میلیون و ۴۸۶ هزار تومان بوده است که به طور متوسط هر خانوار شهری توانسته نزدیک ۶۴۵ هزار تومان در طول سال پس انداز کند.

میلیون و ۸۵۰ هزار تومان بوده است که این رقم نسبت به سال پیش از آن ۶٫۹ درصد رشد داشته است. این گزارش نشان می‌دهد که از کل هزینه سالانه خانوارهای شهری پنج میلیون و ۸۰۰ هزار تومان آن با سهم ۲۴٫۷ درصدی مربوط به هزینه خوراکی و دخانی و ۱۷ میلیون و ۶۷۳ هزار تومان آن با سهم ۷۵٫۳ درصدی مربوط به هزینه‌های غیر خوراکی بوده است. در بین هزینه‌های خوراکی و دخانی بیشترین سهم با ۲۱٫۶ درصد مربوط به هزینه گوشت و در بین هزینه‌های غیر خوراکی بیشترین سهم با ۴۴٫۴ درصد مربوط به مسکن بوده است. در حالی که رشد متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری چهار درصد بیشتر از رشد هزینه کل سالانه آنها است، این یافته‌ها نشان می‌دهد که منبع تامین درآمد خانوارهای شهری بیشتر از محل درآمدهای متفرقه‌ای تامین می‌شود که سهم آن به ۵۱ درصد می‌رسد. مشاغل مزد و حقوق‌بگیری سهمی ۳۲ درصدی و مشاغل آزاد و کشاورزی و غیر کشاورزی نیز سهمی حدود ۱۶ درصدی در تامین درآمد خانوارهای شهری دارد.

← ابعاد اجتماعی

طبق گزارش بانک مرکزی در سال ۹۳ متوسط تعداد افراد خانوار ۳٫۴۴ نفر بود که نسبت به سال قبل کاهش داشته است. از کل تعداد خانوارها، خانوارهای چهار نفری با ۳۰٫۱ درصد بیشترین و خانوارهای ده نفر و بیشتر با ۰٫۱ درصد کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. براساس نتایج این گزارش، ۲۳٫۷ درصد خانوارها «بدون فرد شاغل»، ۵۸ درصد دارای «یک نفر شاغل»، ۱۵٫۲ درصد دارای «دو نفر شاغل» و ۳٫۱ درصد دارای «سه نفر شاغل و بیشتر» بوده‌اند. در مقایسه با سال ۱۳۹۲ درصد خانوارهای «یک نفر شاغل» افزایش و درصد خانوارهای «بدون فرد شاغل»، با «دو نفر شاغل» و با «سه نفر شاغل و بیشتر» کاهش داشته است.

از کل هزینه خانوار شهری صرف‌تأمین هزینه مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها شده که نسبت به سال گذشته حدود ۱۳٫۲ درصد افزایش داشته است. خانوارهای شهری در سال ۹۳، ۴۰٫۱ درصد از هزینه‌های خود را به خرید اثاث و لوازم منزل اختصاص داده‌اند که حدود یک میلیون و ۳۶۰ هزار تومان می‌شود و نسبت به سال گذشته حدود ۱۴٫۱ درصد رشد داشته است. براساس نتایجی که بانک مرکزی به دست آورده است، از کل هزینه‌های ناخالص خانوار، ۵۸ درصد به گروه بهداشت و درمان، ۱۰٫۴ درصد به حمل‌ونقل، ۲۰٫۱ درصد به گروه ارتباطات، ۲۳ درصد به گردش و تفریح و امور فرهنگی، ۱۰٫۹ درصد به تحصیل، ۲ درصد به رستوران و هتل و ۸٫۴ درصد به کالا و خدمات متفرقه اختصاص یافته است. بررسی نحوه تصرف محل سکونت خانوارها در سال ۱۳۹۳ نشان می‌دهد که ۶۴٫۴ درصد از خانوارها در مسکن شخصی (مالک‌نشین)، ۲۵٫۶ درصد در مسکن اجاری، ۰٫۸ درصد در مسکن در برابر خدمت و ۹٫۲ درصد در مسکن رایگان سکونت داشته‌اند.

← روایت مرکز آمار از دخل و خرج خانواده‌ها

گزارش مرکز آمار در مورد درآمد و هزینه خانوار با برآورد بانک مرکزی تفاوت دارد. طبق گزارش مرکز آمار ایران در سال ۹۳ متوسط درآمد یک خانوار شهری حدود ۲۴ میلیون تومان و هزینه متوسط آن حدود ۲۳ میلیون و ۴۸۶ هزار تومان بوده است که به طور متوسط هر خانوار شهری توانسته نزدیک ۶۴۵ هزار تومان در طول سال پس‌انداز کند. بر این اساس متوسط درآمد خانواده شهری نسبت به سال ۹۲ افزایشی ۱۸ درصدی داشته است. متوسط درآمد یک خانواده روستایی در سال ۹۳ معادل ۱۳ میلیون و ۹۰۵ هزار تومان برآورد شده که افزایش ۱۴٫۸ درصدی نسبت به سال ماقبل داشته است. متوسط هزینه خالص سالانه یک خانوار روستایی نیز در سال گذشته ۱۳

لوازم و خدمات منزل: این طبقه، به طور میانگین سالانه ۴ میلیون و ۹۴۶ هزار تومان برای خرید اثاث منزل هزینه می‌کند که ۴٫۷ درصد از کل هزینه‌ها است.

حمل و نقل: به طور متوسط ۱۵ میلیون و ۷۳۸ هزار تومان سالانه صرف حمل و نقل در یک خانواده غنی می‌شود که سهم ۱۵ درصدی از کل هزینه‌ها دارد. خرید یا تعویض خودرو در این بخش خود را نشان می‌دهد.

تفریح و امور فرهنگی: ۲ میلیون و ۸۰۸ هزار تومان در طول سال از سوی یک خانواده دهک دهم صرف تفریح می‌شود که سهم ۲٫۷ درصدی از کل هزینه‌ها دارد.

تحصیل: در طول سال یک میلیون و ۹۱۷ هزار تومان به طور میانگین هزینه تحصیل در یک خانواده غنی می‌شود که سهم ۱٫۸ درصدی از کل هزینه‌ها دارد.

رستوران و هتل: سالانه خانوارهای دهک دهم به طور میانگین ۲ میلیون و ۵۹۹ هزار تومان در این بخش هزینه می‌کنند که سهم ۲٫۴ درصدی از کل هزینه‌ها دارد.

ارتباطات: این بخش سهم ۱٫۶ درصدی از کل هزینه‌ها دارد و مبلغ یک میلیون و ۶۸۷ هزار تومان در سال صرف این کار می‌شود.

خوراکی و آشامیدنی: یک خانواده از دهک دهم به طور متوسط طی سال ۹۳ معادل ۱۷ میلیون و ۸۹۲ هزار تومان برای خوراکی و آشامیدنی هزینه کرده که این میزان معادل ۱۷٫۱ درصد از کل هزینه‌هایشان است.

دخانیات: به طور متوسط سالانه ۱۸۵ هزار و ۶۳۷ تومان برای مصرف دخانیات هزینه می‌کنند که معادل ۰٫۱۷ درصد از کل هزینه‌های سال است.

پوشاک و کفش: یک خانواده در این دهک سالانه به طور میانگین ۵ میلیون و ۱۴۶ هزار تومان برای پوشاک و کفش هزینه می‌کنند که ۴٫۹ درصد از کل هزینه‌ها می‌شود.

مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها: این بخش بیشترین سهم را از هزینه خانوار دارد. سالانه ۳۶ میلیون و ۶۳۶ هزار تومان که ۳۵٫۱ درصد از کل هزینه‌ها است به مسکن و انرژی اختصاص می‌یابد.

بهداشت و درمان: این بخش با سهم ۶٫۲ درصدی از کل هزینه، ۶ میلیون و ۵۱۷ هزار تومان از هزینه این خانوار را سالانه به خود اختصاص می‌دهد.

کالاها و خدمات متفرقه: ۸ میلیون و ۲۱۴ هزار تومان از هزینه خانوار ثروتمند در طول سال برای بخش‌هایی غیر از موارد یادشده هزینه می‌شود که ۷٫۸ درصد از کل هزینه‌ها را شامل می‌شود.

دهک دهم:

ثروتمند

متوسط تعداد افراد خانواده:

۳/۷۲ نفر

هزینه خانواده در طول سال ۹۳:

۱۰۴ میلیون و ۲۹۲ هزار و ۳۵۳ تومان

متوسط هزینه ماهانه:

۸ میلیون و ۶۹۱ هزار تومان